

DECIZIE nr. 650 din 11 noiembrie 2014

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 399 alin. (9) din Codul de procedură penală

EMITENT • **CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

Publicat în **MONITORUL OFICIAL nr. 30 din 14 ianuarie 2015**

Data intrării în vigoare 14-01-2015

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Toni Greblă	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskas Valentin Zoltan	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Daniela Ramona Marițiu	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 399 alin. (9) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de reprezentantul Ministerului Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție în Dosarul nr. 856/2/2014 (473/2014) al Curții de Apel București - Secția a II-a penală. Excepția formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 600D/2014.

2. La apelul nominal răspunde, pentru partea Gruia Stoica, avocatul Mircea Popescu, cu delegație depusă la dosar. Lipsesc celelalte părți, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul avocatului părții Gruia Stoica, ce solicită respingerea excepției de neconstituționalitate. Arată că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, concretizată, de exemplu, în hotărârile pronunțate în cauzele Manzonî împotriva Italiei și Lavents împotriva Letoniei, arestul la domiciliu reprezintă o măsură privativă de libertate. Obligațiile instituite în sarcina inculpatului în cazul măsurii arestului la domiciliu sunt mai stricte decât cele instituite în cazul altor măsuri preventive, ceea ce determină o asemănare mai mare a acestei măsuri cu cea a arestului preventiv. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia textul de lege criticat creează o discriminare pe criteriul averii, arată că în momentul luării măsurii judecătorul are în vedere îndeplinirea anumitor condiții, altele decât cele referitoare la avere, astfel că nici această critică nu este întemeiată.

4. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției ca neîntemeiată. În acest sens arată că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, concretizată, de exemplu, în hotărârile pronunțate în cauzele Manzonî împotriva Italiei, Lavents împotriva Letoniei și Mancini împotriva Italiei, măsura arestului la domiciliu este o măsură privativă de libertate. În continuare, arată că, potrivit art. 221 din Codul de procedură penală, pe durata măsurii arestului la domiciliu în sarcina inculpatului se impun anumite obligații, precum limitarea raportului cu terții, părăsirea domiciliului doar cu încuviințarea judecătorului etc. Având în vedere aceste aspecte, apreciază că este îndreptățită opțiunea legiuitorului de a deduce durata măsurii arestului la domiciliu din pedeapsa aplicată prin echivalarea unei zile de arest preventiv la domiciliu cu o zi din pedeapsă.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

5. Prin Încheierea din data de 11 iunie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 856/2/2014 (473/2014), Curtea de Apel București - Secția a II-a penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 399 alin. (9) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de reprezentantul Ministerului Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție cu ocazia soluționării unei cauze penale, în care măsura arestului preventiv a fost înlocuită cu măsura arestului la domiciliu.

6. În motivarea excepției de neconstituționalitate reprezentantul Ministerului Public susține că textul criticat contravine prevederilor constituționale referitoare la egalitatea în drepturi. Dispoziția legală criticată creează o egalitate între persoanele aflate în arest preventiv și cele aflate în arest la domiciliu, discriminând pozitiv pe cei din urmă. Astfel, cei aflați în arest la domiciliu ajung să beneficieze de un tratament egal cu cei aflați în arest preventiv, deși condițiile de trai de la domiciliu sunt net superioare condițiilor de trai din arest. Pe de altă parte, textul creează o discriminare între diferitele persoane aflate în arest la domiciliu în funcție de criteriul averii, condițiile de trai de la domiciliu fiecărei persoane fiind direct proporționale cu averea sa și implicit diferite de la o persoană la alta. În concluzie, apreciază că textul de lege criticat creează în mod nejustificat un tratament egal pentru persoane care nu sunt în situații juridice egale. Invocă, de asemenea, și [Decizia nr. 265 din 6 mai 2014](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 20 mai 2014.

7. Curtea de Apel București - Secția a II-a penală apreciază că excepția de neconstituționalitate este fondată, dispoziția de lege criticată instituind un tratament juridic identic unor persoane aflate în situații diferite și un privilegiu în favoarea persoanelor cercetate în stare de arest la domiciliu în raport cu persoanele cercetate în arest preventiv, ceea ce contravine prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (1).

8. Potrivit prevederilor [art. 30 alin. \(1\) din Legea nr. 47/1992](#), încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile părții prezente, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și [Legea nr. 47/1992](#), reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale [art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992](#), să soluționeze excepția de neconstituționalitate cu care a fost sesizată.

11. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 399 alin. (9) din Codul de procedură penală, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010, cu următorul conținut: "Durata măsurii arestului la domiciliu se deduce din pedeapsa aplicată prin echivalarea unei zile de arest preventiv la domiciliu cu o zi din pedeapsă."

12. În opinia autorului excepției, dispozițiile criticate contravin prevederilor constituționale ale art. 4 alin. (2) referitor la unitatea poporului și egalitatea între cetățeni și art. 16 alin. (1) și (2) referitor la egalitatea în drepturi.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că măsura arestului la domiciliu a fost reglementată pentru prima dată prin dispozițiile Codului de procedură penală - [Legea nr. 135/2010](#), publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010. Potrivit art. 202 alin. (4) lit. d) din Codul de procedură penală, una dintre măsurile preventive care se pot dispune este cea a arestului la domiciliu, instituția măsurii arestului la domiciliu fiind reglementată de dispozițiile art. 218-222 din titlul V, capitolul I, secțiunea a 5-a din Codul de procedură penală.

14. În ceea ce privește deducerea duratei măsurii arestului la domiciliu din pedeapsa aplicată, Curtea observă că inițial durata măsurii arestului la domiciliu se deducea din pedeapsa aplicată prin echivalarea a 3 zile de arest preventiv la domiciliu cu o zi din pedeapsă. Această reglementare a fost modificată prin titlul III, [art. 102, pct. 251 din Legea nr. 255/2013](#) pentru punerea în aplicare a [Legii nr. 135/2010](#) privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, iar, în prezent, potrivit art. 399 alin. (9) din Codul de procedură penală, durata măsurii arestului la domiciliu se deduce din pedeapsa aplicată prin echivalarea unei zile de arest preventiv la domiciliu cu o zi din pedeapsă.

15. În continuare, Curtea reține că, potrivit Codului de procedură penală, măsura arestului la domiciliu face parte din categoria măsurilor preventive, pe lângă reținerea, controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune și arestarea preventivă. În legătură cu acest aspect, Curtea, prin [Decizia nr. 531 din 13 octombrie 2005](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 942 din 21 octombrie 2005, a reținut că măsurile preventive sunt instituții de drept procesual cu caracter de constrângere, având drept scop asigurarea unei bune desfășurări a procesului penal. Ele vizează starea de libertate a învinuitului sau inculpatului și au drept efect fie privarea de libertate, fie restrângerea libertății de mișcare.

16. Astfel, Curtea apreciază că trebuie stabilit dacă măsura arestului la domiciliu reprezintă o privare de libertate sau o măsură ce restrânge dreptul la liberă circulație. Din această perspectivă Curtea constată că dispozițiile art. 25 din Constituție garantează dreptul la liberă circulație, stipulând, în același timp, că prin lege se stabilesc condițiile exercitării acestui drept. În materie penală, pentru a fi posibilă desfășurarea instrucției penale, exercițiul dreptului la liberă circulație poate fi restrâns cu respectarea și a celorlalte condiții prevăzute de prevederile constituționale ale art. 53.

17. De asemenea, Curtea reține că inviolabilitatea libertății individuale este reglementată de art. 23 din Constituție. Alin. (2) al aceluiași articol dispune în sensul că percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege, iar alin. (4) prevede că arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal. De asemenea, din ansamblul prevederilor constituționale rezultă că restrângerea libertății individuale are un cadru mult mai strict reglementat decât cel al restrângerii dreptului la liberă circulație.

18. Totodată, dreptul la liberă circulație și libertatea individuală sunt avute în vedere de prevederile art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenție, respectiv prevederile art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

19. Curtea observă că nici prevederile constituționale ale art. 23, nici cele convenționale ale art. 5 nu se referă la măsura arestului la domiciliu. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că privarea de libertate poate lua diferite forme, precum și că locul executării măsurii nu trebuie să fie neapărat o instituție de detenție, în înțeles clasic.

Trebuie avuți în vedere anumiți factori, în special natura, durata efectele și maniera de executare a măsurii în cauză. Art. 5 nu are ca obiect simplele restricții ale circulației - distincția dintre privarea de libertate și limitarea acesteia fiind una de grad sau de intensitate și nu una de natură sau de substanță.

20. Din perspectiva naturii/substanței măsurii Curtea reține că, potrivit art. 221 alin. (1) din Codul de procedură penală, arestul la domiciliu constă în obligația impusă inculpatului, pe o perioadă determinată, de a nu părăsi imobilul unde locuiește fără permisiunea organului judiciar care a dispus măsura sau în fața căruia se află cauza și de a se supune unor restricții stabilite de acesta. Astfel, spre deosebire de controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune, unde se poate impune interdicția de a părăsi țara sau o anumită localitate, ce reprezintă o restrângere a exercițiului la liberă circulație, atât în cazul arestului la domiciliu, cât și în cazul arestului preventiv inculpatul este obligat, pe durata luării măsurilor, să se afle într-un loc anume desemnat. Astfel, Curtea constată că, din perspectiva naturii/substanței, măsura preventivă a arestului la domiciliu este similară cu cea a arestului preventiv.

21. În ceea ce privește durata măsurii, Curtea reține că, potrivit art. 222 din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale, arestul la domiciliu poate fi luat pe o durată de cel mult 30 de zile, ce poate fi prelungită, în cursul urmăririi penale, numai în caz de necesitate, dacă se mențin temeiurile care au determinat luarea măsurii sau au apărut temeiuri noi, fiecare prelungire neputând să depășească 30 de zile. De asemenea, durata maximă a măsurii arestului la domiciliu, în cursul urmăririi penale, este de 180 de zile. Astfel, și din perspectiva duratei, măsura preventivă a arestului la domiciliu este similară cu cea a arestului preventiv.

22. În continuare, Curtea reține că ceea ce diferențiază în mod esențial o privare de libertate de o restrângere a exercițiului la liberă circulație este intensitatea măsurii dispuse și modul în care aceasta este dusă la îndeplinire. Spre deosebire de măsura arestului preventiv, care determină plasarea persoanei în cauză într-un centru de arestare preventivă, fiind izolat și supus unei supravegheri permanente, măsura arestului la domiciliu are ca efect rămânerea persoanei în cauză la domiciliul personal, în prezența propriei familii. Cu toate acestea, părăsirea incintei propriului domiciliu nu poate fi realizată decât pentru prezentarea în fața organelor judiciare, la chemarea acestora, iar pentru alte motive doar dacă judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, prin încheiere, i-a permis acest lucru. Din această perspectivă, Curtea apreciază că, din modul de reglementare a măsurii arestului la domiciliu, aceasta reprezintă o afectare a drepturilor persoanei care, prin intensitate și modul de aplicare/de punere în executare, afectează libertatea persoanei, având caracteristicile unei privări de libertate.

23. Curtea observă că în sensul celor reținute anterior s-a pronunțat Curtea Constituțională a Sloveniei prin Decizia nr. UP-286/01 din 11 decembrie 2003, precum și Tribunalul Constituțional al Spaniei prin Sentința nr. 14/1999 din 22 februarie 1999. De asemenea, Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 22 din 12 octombrie 2009, pronunțată într-un recurs în interesul legii, a reținut că durata arestului la domiciliu, executat în străinătate, este o măsură preventivă privativă de libertate.

24. Totodată, Curtea reține că instanța de la Strasbourg a stabilit că măsura arestului la domiciliu reprezintă o măsură privativă de libertate, în accepțiunea art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În acest sens sunt: Hotărârea din 2 august 2001, pronunțată în Cauza Mancini împotriva Italiei; Hotărârea din 28 noiembrie 2002, pronunțată în Cauza Lavents împotriva Letoniei; Hotărârea din 8 iulie 2004, pronunțată în Cauza Vachev împotriva Bulgariei; Hotărârea din 30 septembrie 2004, pronunțată în Cauza Nikolova împotriva Bulgariei (nr. 2); Hotărârea din 30 martie 2006, pronunțată în Cauza Pekov împotriva Bulgariei; Hotărârea din 7 noiembrie 2013, pronunțată în Cauza Ermakov împotriva Rusiei.

25. De altfel, chiar legiuitorul român, în art. 222 alin. (10) din Codul de procedură penală, se referă la măsura arestului la domiciliu ca fiind o măsură privativă de libertate.

26. Constatând că arestul la domiciliu este o măsură preventivă privativă de libertate, în analiza criticii potrivit căreia se creează o egalitate între persoanele aflate în arest preventiv și cele aflate în arest la domiciliu, discriminând pozitiv pe cei din urmă, Curtea apreciază că aceasta nu este întemeiată. Deși până la un anumit punct măsura preventivă a arestului la domiciliu este diferită de cea a arestului preventiv, astfel cum sa arătat anterior, din perspectiva naturii/substanței, duratei, efectelor, manierei de executare și a intensității, cele două măsuri privesc o interferență majoră în dreptul la libertate individuală a persoanei. Așa fiind, atât persoanele aflate în arest preventiv cât și cele aflate în arest la domiciliu se află într-o formă de privare de libertate, care nu poate determina o discriminare pozitivă a celor din urmă, ambele categorii de persoane fiind în aceeași situație, aceea a privării de libertate.

27. În ceea ce privește critica potrivit căreia se creează o discriminare între diferitele persoane aflate în arest la domiciliu în funcție de criteriul averii, condițiile de trai de la domiciliul fiecărei persoane fiind direct proporționale cu averea sa și implicit diferite de la o persoană la alta, Curtea apreciază că nici aceasta nu poate fi reținută. Astfel, Curtea observă că, în Hotărârea din 28 noiembrie 2002, pronunțată în Cauza Lavents împotriva Letoniei, paragraful 64, Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu a contestat argumentul Guvernului conform căruia, pe durata arestului la domiciliu al reclamantului și a spitalizării sale, condițiile create erau mai bune decât cele din închisoare. Totuși, instanța europeană a reamintit că art. 5 nu reglementează condițiile privării de libertate. De fapt, noțiunile de "grad" și "intensitate", ce figurează în jurisprudența organelor Convenției ca fiind criterii de aplicabilitate pentru art. 5, vizează

exclusiv nivelul restricțiilor legate de libertatea de deplasare și nu diferența de confort sau regim intern în diferitele locații privative de libertate.

28. Astfel, Curtea apreciază că eventuala diferență de confort sau regim intern existentă la un moment dat între diferitele locații privative de libertate nu este o condiție a stabilirii dacă măsura respectivă este sau nu o măsură privativă de libertate, altele fiind condițiile ce trebuie îndeplinite în acest sens, astfel încât nu poate fi reținută critica potrivit căreia textul criticat contravine prevederilor constituționale ale art. 16. În același sens, Curtea Constituțională a Sloveniei, prin Decizia nr. U-I-192/04 din 2 februarie 2006, a statuat că opțiunea legiuitorului în sensul deducerii măsurii arestului la domiciliu din pedeapsa aplicată, prin echivalarea unei zile de arest preventiv la domiciliu cu o zi din pedeapsă, nu încalcă principiul egalității.

29. Curtea constată că deducerea măsurii arestului la domiciliu din pedeapsa aplicată se face diferit, în funcție de opțiunea legiuitorului național. Astfel, în Bulgaria două zile de arest la domiciliu sunt considerate o zi de închisoare, în Letonia o zi de arest la domiciliu este echivalentă cu o zi de închisoare, iar în Ungaria unei zile de închisoare îi corespund 5 zile de arest la domiciliu, dacă este executată într-un centru de corecție, o zi de închisoare înseamnă 4 zile de arest la domiciliu, iar o zi petrecută în închisoare este echivalentă cu 3 zile de arest la domiciliu.

30. Având în vedere cele expuse, Curtea constată că reglementarea în sensul că durata măsurii arestului la domiciliu se deduce din pedeapsa aplicată prin echivalarea unei zile de arest preventiv la domiciliu cu o zi din pedeapsă, în același mod cu deducerea zilelor de arest preventiv, reprezintă opțiunea pe care legiuitorul român o are în cadrul politicii penale, nefiind în dezacord cu prevederile art. 16 din Constituție.

31. În aceste condiții, Curtea urmează să respingă ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 399 alin. (9) din Codul de procedură penală.

32. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al [art. 29 din Legea nr. 47/1992](#), cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de reprezentantul Ministerului Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție în Dosarul nr. 856/2/2014 (473/2014) al Curții de Apel București - Secția a II-a penală și constată că dispozițiile art. 399 alin. (9) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel București - Secția a II-a penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 11 noiembrie 2014.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

AUGUSTIN ZEGREAN

Pentru magistrat-asistent

Daniela Ramona Marițiu,

semnează, în temeiul art. 426 alin. (4) din Codul de procedură civilă,

prim-magistrat-asistent,

Marieta Safta
